

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ**

ΣΕ ΜΕΙΖΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια, στις 15 Ιουνίου 2022, με την εξής σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή, Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου και Βασιλική Ανδρεοπούλου, Αντιπρόεδροι, Δημήτριος Πέππας, Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Θεολογία Γναρδέλλη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Κωνσταντίνος Κρέπης, Νεκταρία Δουλιανάκη, Αικατερίνη Μποκώρου, Βασιλική Πέππα, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Κωνσταντίνα Σταμούλη, Χριστίνα Κούνα και Ιωάννα Ρούλια, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυόμενου του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου Σταματίου Πουλή.

Για να δικάσει την από ...2022 (ΑΒΔ .../2022) έφεση του ... .. του ..., κατοίκου ... .. (οδός ...), ο οποίος παραστάθηκε μετά του πληρεξούσιου δικηγόρου του Μιχαήλ Ρίκου (ΑΜ 27941/ΔΣΑ).

Κατά του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με την επωνυμία «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (e-ΕΦΚΑ), όπως εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, ο οποίος παραστάθηκε διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Το Ελληνικό Δημόσιο, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, παραστάθηκε ομοίως διά του Νομικού Συμβούλου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Ο Υπουργός Δικαιοσύνης δεν παραστάθηκε.

Με την ένδικη έφεση ο εκκαλών επιδιώκει: α) την ακύρωση της σιωπηρής απόρριψης της .../...2021 αίτησης που υπέβαλε στη Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του e-ΕΦΚΑ, β) τη διακοπή των, δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 8 και 14 του ν. 4387/2016, διενεργούμενων μειώσεων του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξής του, γ) τον επανακαθορισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξής του από τον χρόνο δημοσίευσης της 255/2021 απόφασης του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου, ήτοι από 5.10.2021, και εντεύθεν και δ) τον επαναπροσδιορισμό από την ίδια ως άνω ημερομηνία του συνολικού μηνιαίου ποσού της σύνταξής του, χωρίς την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 120 του ν. 4623/2019.

Η έφεση εισάγεται για εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου με τη ΦΠΔ/26959/13.5.2022 πράξη της Τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 163 παρ. 1 του ν. 4700/2020, με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του εκκαλούντος, ο οποίος, αφού ανέπτυξε το τιθέμενο ως γενικότερου ενδιαφέροντος ζήτημα αν η μη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις κρίσεις της 255/2021 απόφασης του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου είναι νόμιμη και σύμφωνη με τη θεμελιώδη αρχή του κράτους δικαίου, τα άρθρα 20 παρ. 1, 26 και 95 παρ. 5 του Συντάγματος, καθώς και τα άρθρα 6 παρ. 1 και 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), ζήτησε την παραδοχή της έφεσης.

Τον εκπρόσωπο του e-ΕΦΚΑ και του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Τον Επίτροπο Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος ανέπτυξε την από 15.6.2022 γνώμη του και πρότεινε την παραπομπή της έφεσης στο Τρίτο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε στις 30.11.2022 σε διαδικτυακή τηλεδιάσκεψη, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020, η οποία συνεχίστηκε στις 5.12.2022, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τη Σύμβουλο Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα που είχε κώλυμα, και σε επαναδιάσκεψη στις 8.3.2023, εκτός από την Αντιπρόεδρο Άννα Λιγωμένου και τη Σύμβουλο Δέσποινα Καββαδία-Κωνσταντάρα, που είχαν κώλυμα (άρθρο 293 παρ. 3 του ν. 4700/2020), καθώς και τη Σύμβουλο Ιωάννα Ρούλια, που αποχώρησε σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 18 παρ. 5 του ν. 4820/2021.

Άκουσε την εισήγηση του Συμβούλου Κωνσταντίνου Παραθύρα και

Αφού σκέφθηκε κατά τον νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

1. Η παρούσα έφεση, για την οποία κατατέθηκε το νόμιμο ποσό παραβόλου (βλ. τα ειδικά έντυπα γραμμάτια του Δημοσίου σειράς Α' 2945165, 2945166 και 5069560), παραδεκτώς εισάγεται για εκδίκαση με τη διαδικασία της πρότυπης δίκης ενώπιον της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ύστερα από την έκδοση της ΦΠΔ/26959/13.5.2022 πράξης της Τριμελούς Επιτροπής του άρθρου 163 παρ. 1 του ν. 4700/2020. Με την πράξη αυτή έγινε δεκτό ότι στην ως άνω έφεση τίθενται ζητήματα γενικότερου νομικού ενδιαφέροντος που έχουν συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων και ότι, συνακόλουθα, δικαιολογείται η επίλυση των ζητημάτων αυτών με απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου.

2. Στο άρθρο 163 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο (...)» (Α' 127) ορίζονται τα εξής: «1. Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε Τμήματος μπορεί, ύστερα από αίτημα

ενός των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, να εισαχθεί για εκδίκαση ενώπιον της Ολομέλειας με πράξη τριμελούς επιτροπής όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. (...) 7. Μετά την επίλυση του ζητήματος, η Ολομέλεια μπορεί να παραπέμψει το ένδικο βοήθημα ή μέσο στο αρμόδιο Τμήμα για περαιτέρω εξέταση. (...)». Κατά την έννοια των διατάξεων που παρατέθηκαν, η Ολομέλεια, όταν επιλαμβάνεται έφεσης σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, έχει τις ίδιες εξουσίες εξέτασης και κρίσης επί της υποθέσεως ως το Τμήμα ενώπιον του οποίου ασκήθηκε η έφεση και εκ του οποίου περιήλθε η υπόθεση στην Ολομέλεια.

3. Από τον φάκελο της υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο εκκαλών, συνταξιούχος δικαστικός λειτουργός (...), αποχώρησε από την υπηρεσία στις ...2015, λόγω συμπλήρωσεως του νόμιμου ορίου ηλικίας. Σύμφωνα με το προσκομισθέν εκκαθαριστικό σημείωμα, μηνός Ιουνίου του έτους 2015, της Ενιαίας Αρχής Πληρωμής του Υπουργείου Οικονομικών, κατά τον τελευταίο μήνα προ της συνταξιοδότησής του, οι καθαρές μηνιαίες αποδοχές προ φόρων του εκκαλούντος ανήλθαν στο ποσό των 7.151,69 ευρώ [ακαθάριστες αποδοχές: 8.359,56 ευρώ μείον κρατήσεις: 1.207,87 ευρώ (3.510,49 ευρώ μείον φόρος εισοδήματος 2.302,62 ευρώ)], πλέον του ποσού των 594 ευρώ, το οποίο αυτός έλαβε ως καθαρό ποσό αποζημίωσης για τη συμμετοχή του στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (βλ. την από ...2019 βεβαίωση της Γραμματέως του Δικαστηρίου αυτού). Με την .../2015 πράξη της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την 02741/2017 όμοια, κανονίστηκε στον εκκαλούντα σύνταξη, με βάση τον συνολικό χρόνο υπηρεσίας του από έτη 38, μήνες 08 και ημέρες 2, πληρωτέα από 1.7.2015, και το ύψος της βασικής μηνιαίας σύνταξής του ορίστηκε, βάσει των διατάξεων που ίσχυαν προ της εφαρμογής του ν. 4387/2016, σε 6.120,94 ευρώ, ενώ το τελικώς καταβαλλόμενο σε αυτόν ποσό, μετά τις κρατήσεις και μειώσεις, ανερχόταν σε 3.196,10 ευρώ (βλ. το από 5.10.2019 μηνιαίο ενημερωτικό σημείωμα πληρωμής σύνταξης, μηνός Ιανουαρίου του έτους 2019, του ΕΦΚΑ). Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4387/2016, η σύνταξη του εκκαλούντος ορίστηκε στο ύψος των 3.214,89 ευρώ, αναλυόμενο σε εθνική σύνταξη ύψους 384,00 ευρώ και ανταποδοτική σύνταξη ύψους 2.830,89 ευρώ, μετά δε την αφαίρεση ποσού 167,82 ευρώ, που αντιστοιχεί στην κράτηση για υγειονομική περίθαλψη, και ποσού 417,94 ευρώ, που αντιστοιχεί στην κράτηση της εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων (ΕΑΣ), καταβλητέο στον εκκαλούντα, κατά τον μήνα αυτό (Ιανουάριο του έτους 2019), ήταν το ποσό των 2.629,13 ευρώ. Ύστερα από τον επανυπολογισμό της συντάξεώς του, βάσει των διατάξεων του άρθρου 24 του ν. 4670/2020, η ανταποδοτική σύνταξη του εκκαλούντος αυξήθηκε σε 3.264,99 ευρώ, λόγω των προβλεπομένων στον τελευταίο αυτό νόμο υψηλότερων ποσοστών αναπλήρωσης, χωρίς, όμως, να αυξηθεί και το

καταβαλλόμενο στον εκκαλούντα ποσό συντάξεως, ως εκ του συμψηφισμού της αύξησης της ανταποδοτικής σύνταξης με την προσωπική διαφορά ύψους 566,97 ευρώ, την οποία ελάμβανε ο εκκαλών, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 14 παρ. 2 περ. β του ν. 4387/2016, επειδή η καταβαλλόμενη, από 1.7.2015, σε αυτόν σύνταξη ήταν μεγαλύτερου ύψους από εκείνη που είχε προκύψει μετά τον υπολογισμό της κατά τις διατάξεις του ν. 4387/2016, ήτοι από 1.1.2019 και εφεξής.

4. Ο εκκαλών άσκησε την από ... αγωγή του ενώπιον του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου, με την οποία ζητούσε να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Δημοσίου να του καταβάλει το ποσό των 13.400,91 ευρώ, το οποίο, κατά τους ισχυρισμούς του, αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των ποσών των συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.2019 έως 30.9.2019 και των ποσών που θα ελάμβανε αν δεν εφαρμόζονταν, κατά τον υπολογισμό της μηνιαίας σύνταξής του, οι διατάξεις των άρθρων 38 του ν. 3863/2010, 11 του ν. 3865/2010, 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, που προέβλεπαν την παρακράτηση της ΕΑΣ από τις συντάξεις των συνταξιούχων του Δημοσίου, του άρθρου πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012, που προέβλεπαν περικοπές στις συντάξεις των συνταξιούχων του Δημοσίου, και των άρθρων 8 και 14 του ν. 4387/2016 και 120 του ν. 4623/2019, που προέβλεπαν τον επανυπολογισμό των συντάξεων των ήδη συνταξιούχων κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του ν. 4387/2016 και την επιβολή ανώτατου ορίου στο ποσό των συντάξεων αυτών.

5. Επί της αγωγής του εκκαλούντος, το ειδικό κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστήριο έκρινε, με τη 255/2021 απόφασή του, τα ακόλουθα: (i) «[Η] υπό κρίση αγωγή, κατά το μέρος που αφορά αξιώσεις του ενάγοντος, σχετιζόμενες με την επιβολή στις συντάξεις του κατά το ένδικο χρονικό διάστημα της ως άνω εισφοράς αλληλεγγύης συνταξιούχων, πρέπει να παραπεμφθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο έχει άλλωστε κρίνει, για τον προγενέστερο του χρονικού αυτού διαστήματος χρόνο, ότι οι ανωτέρω διατάξεις με τις οποίες επιβλήθηκε η ως άνω εισφορά, κατά το μέρος που αφορούν την επιβολή της στις συντάξεις των συνταξιούχων του Δημοσίου εν γένει, είναι αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις απορρέουσες από τα άρθρα αυτά αρχές (Ε.Σ. 504/2021 Ολομ., σκέψη 61, 244/2017 Ολομ., σκέψη Χ.Δ.)» (σκέψη 6). (ii) «[Η] επέμβαση του κοινού νομοθέτη στο συνταξιοδοτικό καθεστώς των δικαστικών λειτουργών είναι επιτρεπτή μόνο στο μέτρο που διατηρείται μία σταθερή αναλογία μεταξύ της σύνταξης και των συμφώνως προς το Σύνταγμα καθοριζόμενων αποδοχών ενεργείας των δικαστικών λειτουργών, όπως αυτές προκύπτουν μετά τη φορολόγησή τους. Πρέπει, όμως, σε κάθε περίπτωση, οι χορηγούμενες στους δικαστικούς λειτουργούς συντάξεις να εξακολουθούν να εξασφαλίζουν σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος του λειτουργήματός τους, την ευθύνη της άσκησης του και τη σημασία αυτού για την πραγμάτωση του

κράτους δικαίου, καθώς και με το επίπεδο διαβίωσης που τους εξασφάλισαν οι αποδοχές που λάμβαναν ενόψει της θέσης και του βαθμού που κατείχαν κατά τον χρόνο αποχώρησης από την ενεργό υπηρεσία» (σκέψη 9). (iii) «[Μ]ε τις 1-4/2018 αποφάσεις του παρόντος Ειδικού Δικαστηρίου (εκ των οποίων μάλιστα η 1/2018 απόφαση εκδόθηκε επί άλλης, προγενέστερης, αγωγής του και στην προκείμενη υπόθεση ενάγοντος) επιλύθηκε, εκτός των άλλων, το νομικό ζήτημα της συμφωνίας ή μη προς το Σύνταγμα, όσον αφορά τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, των ως άνω διατάξεων του άρθρου πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β.3 του ν. 4093/2012, οι οποίες ελήφθησαν υπόψη και για τον επανυπολογισμό των συντάξεών τους κατά το άρθρο 14 παράγραφοι 1 περ. β και 2 περ. α του ν. 4387/2016, καθώς και των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 13 του νόμου αυτού. (...) Στη συνέχεια διαπιστώθηκε με τις ως άνω 1-4/2018 αποφάσεις του παρόντος Ειδικού Δικαστηρίου ότι η μηνιαία σύνταξη των συνταξιούχων δικαστικών λειτουργών διαμορφώθηκε με βάση τον ν. 4093/2012 σε ποσό υπολειπόμενο των αποδοχών ενεργείας τους κατά ποσοστό ανώτερο του 40%, συνεπαγόμενη πράγματι ανατροπή της ως άνω συνταγματικώς επιβαλλόμενης αναλογίας των συντάξεων και των αποδοχών ενεργείας των δικαστικών λειτουργών. Η εν λόγω επισήμανση έχει ως σκοπό να καταδείξει το μέγεθος της επελθούσας με τις επίμαχες διατάξεις ουσιώδους ανατροπής της αναλογίας αυτής και δεν έχει την έννοια ότι σύνταξη δικαστικού λειτουργού ίση με το 60% των αποδοχών των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών (συνεπαγόμενη τη μείωση του εισοδήματος των δικαστικών λειτουργών μετά τη συνταξιοδότησή τους κατά 40%, μείωση που δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι ουσιώδης) ευρίσκεται στη συνταγματικώς επιβαλλόμενη σχέση αναλογίας με τις εν ενεργεία αποδοχές, δεν αποκλίνει ουσιωδώς από αυτές και εξασφαλίζει στους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς το επίπεδο διαβίωσης που τους εξασφάλιζαν οι αποδοχές που λάμβαναν ενόψει της θέσης και του βαθμού που κατείχαν κατά τον χρόνο αποχώρησης από την ενεργό υπηρεσία» (σκέψη 11). (iv) «[Μ]ε τις προαναφερόμενες 1-4/2018 αποφάσεις του παρόντος Ειδικού Δικαστηρίου έχει επιλυθεί καταφατικά και το τιθέμενο με την αγωγή ζήτημα εάν, με τις ρυθμίσεις των άρθρων πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012 και 8 και 14 του ν. 4387/2016, επήλθε διάρρηξη της επιβαλλόμενης από τα άρθρα 26, 87 παρ. 1 και 2 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος σχέσης αναλογίας μεταξύ μισθού ενεργείας και σύνταξης των δικαστικών λειτουργών και όσον αφορά το μετά την 31.12.2018 ένδικο χρονικό διάστημα, καθόσον κρίθηκε με τις αποφάσεις αυτές, κατά τα ανωτέρω, ότι η διάρρηξη αυτή, που επήλθε αρχικώς με τον ν. 4093/2012, επιτείνεται με την εφαρμογή από 1.1.2019 και μετά, για τον επανυπολογισμό των καταβαλλόμενων συντάξεων, των ποσοστών αναπλήρωσης που θεσπίζονται με το άρθρο 8 του ν. 4387/2016 (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 1891/2019 σκέψη 30)» (σκέψη 11, συνέχεια). (v) «Δοθέντος δε ότι οι ανωτέρω διατάξεις των άρθρων πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012 και 8 και 14 του ν. 4387/2016 δεν μπορούν να

εφαρμοστούν, ως ανίσχυρες, για τον προσδιορισμό της σύνταξης του ενάγοντος, είναι εφαρμοστέες προς τούτο οι προϊσχύουσες αυτών διατάξεις (βλ. αποφ. του παρόντος Ειδικού Δικαστηρίου 1-4/2018, σκέψη 20). Με τα δεδομένα αυτά, η αγωγή πρέπει και κατά το μέρος αυτό να παραπεμφθεί για περαιτέρω εκδίκαση στο Ελεγκτικό Συνέδριο» (σκέψη 11, *in fine*). (vi) «[Τ]ο παρόν Δικαστήριο επιλαμβάνεται της εξέτασης του τιθέμενου με την αγωγή νομικού ζητήματος της συνταγματικότητας των μεταγενέστερων διατάξεων του άρθρου 120 του ν. 4623/2019, με τις οποίες επήλθαν ωσαύτως περικοπές στις συντάξεις εκτός των άλλων και των δικαστικών λειτουργιών και οι οποίες δεν έχουν αποτελέσει αντικείμενο κρίσης από το παρόν Δικαστήριο. (...) Με τις ως άνω διατάξεις επιβάλλεται ανώτατο όριο στο συνολικό ακαθάριστο ποσό κάθε μηνιαίας κύριας σύνταξης ή περισσότερων της μιας συντάξεων λόγω γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου που χορηγούνται από τον Ε.Φ.Κ.Α. και εφόσον μέρος του χρόνου ασφάλισης διανύθηκε ή ανάγεται έως και 31.12.2016, το οποίο ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο στο δωδεκαπλάσιο της εθνικής σύνταξης της παραγράφου 6 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016 που αντιστοιχεί σε είκοσι χρόνια ασφάλισης, δηλαδή, προκειμένου για το ποσό της εθνικής σύνταξης των 384 ευρώ που προβλέπεται μέχρι τώρα, σε $(384 \times 12 =)$ 4.608 ευρώ. [Η] διάρρηξη της σχέσης αναλογίας μεταξύ σύνταξης και αποδοχών ενεργείας των δικαστικών λειτουργιών, η οποία είχε ήδη επέλθει με τις περικοπές του ν. 4093/2012 κατά τα ως άνω, επιτείνεται με την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων του άρθρου 120 του ν. 4623/2019, η δε περικοπή της σύνταξης των δικαστικών λειτουργιών κατ' εφαρμογή των διατάξεων αυτών μετά από τον επανυπολογισμό της με βάση τις διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, συνεπαγόμενη περαιτέρω μείωση του εισοδήματός τους και ουσιώδη ανατροπή των οικονομικών δεδομένων στα οποία δικαιολογημένα είχαν αποβλέψει, ουδόλως συνάδει προς τις συνταγματικές εγγυήσεις για τη διατήρηση, και μετά το πέρας του ενεργού υπηρεσιακού βίου των δικαστικών λειτουργιών, επιπέδου διαβίωσης ανάλογου προς το κύρος του δικαστικού λειτουργήματος και εγγύτερου κατά το δυνατόν προς εκείνο το οποίο εξασφάλιζαν οι αποδοχές τις οποίες λάμβαναν στη θέση και στον βαθμό που κατείχαν κατά την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω, οι προπαρατεθείσες διατάξεις του άρθρου 120 του ν. 4623/2019, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, αντίκεινται, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την κρινόμενη αγωγή, στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και δεν μπορούν εξ αυτού του λόγου να εφαρμοστούν για τον προσδιορισμό της σύνταξης του ενάγοντος κατά το ένδικο χρονικό διάστημα» (σκέψεις 12 και 14). (vii) «Διά ταύτα [το Δικαστήριο] [δ]ιαπιστώνει ότι τα τιθέμενα με την αγωγή νομικά ζητήματα, τα οποία εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του παρόντος Ειδικού Δικαστηρίου και αφορούν τη συμφωνία ή μη προς το Σύνταγμα των διατάξεων

των άρθρων 11 του ν. 3865/2010, 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012 και 8 και 14 του ν. 4387/2016, έχουν ήδη επιλυθεί με τις 164/2015 και 1-4/2018 αποφάσεις του, κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό. Επιλύει το αναφερόμενο στο πλαίσιο της κρινόμενης αγωγής νομικό ζήτημα της συμφωνίας ή μη προς το Σύνταγμα των διατάξεων του άρθρου 120 του ν. 4623/2019 κατά το μέρος που αυτές αφορούν τον καθορισμό της καταβλητέας στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης, κατά τα ωσαύτως αναφερόμενα στο σκεπτικό. Παραπέμπει την κρινόμενη αγωγή προς περαιτέρω εκδίκαση στο Ελεγκτικό Συνέδριο» (διατακτικό της απόφασης).

6. Μετά τη δημοσίευση της αναφερθείσας στην προηγούμενη σκέψη απόφασης, ο ήδη εκκαλών υπέβαλε, στις ...2021, αίτηση ενώπιον της Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του e-ΕΦΚΑ, ζητώντας τη διακοπή των μειώσεων των άρθρων 8 και 14 του ν. 4387/2016 και τον επαναπροσδιορισμό της σύνταξής του βάσει των κριθέντων με τη 255/2021 απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου. Κατά της παράλειψης της συνταξιοδοτικής διοίκησης να απαντήσει εντός τριμήνου από την υποβολή της αίτησης αυτής ο εκκαλών άσκησε, στις 10.3.2022, την επίδικη έφεση.

7. Με την υπό κρίση έφεση, όπως αναπτύσσεται με το νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ο εκκαλών υποστηρίζει ότι η υπαγωγή του ως δικαστικού λειτουργού στις διατάξεις των άρθρων 1, 2, 4, 6, 7 και 8 του ν. 4387/2016, με τις οποίες καθιερώθηκε για τους δημοσίους λειτουργούς και υπαλλήλους ενιαίο με τους λοιπούς εργαζομένους ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς είναι αντισυνταγματική, καθόσον αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, με τις οποίες κατοχυρώνεται ειδικό μισθολογικό και συνταξιοδοτικό καθεστώς για τους δικαστικούς λειτουργούς. Ειδικότερα, ο εκκαλών προβάλλει τα εξής: (α) Ο υπολογισμός της σύνταξής του βάσει των διατάξεων του ως άνω νόμου, καθώς και εκείνων του άρθρου 120 του ν. 4623/2019, που επιβάλλουν μέγιστο ύψος (πλαφόν) στις συντάξεις, ανατρέπει τη συνταγματικά κατοχυρωμένη για τους δικαστικούς λειτουργούς σταθερή αναλογία μεταξύ σύνταξης και εν ενεργεία αποδοχών, κατά τα γενόμενα δεκτά με τις 1-4/2018 και 255/2021 αποφάσεις του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου. (β) Για τον προσδιορισμό της ποσοστιαίας απόκλισης των παραπάνω συγκρίσιμων μεγεθών (σύνταξης - αποδοχών ενεργείας), που καταδεικνύει την επελθούσα ανατροπή της συνταγματικά επιβαλλόμενης σταθερής αναλογίας μεταξύ των μεγεθών αυτών, πρέπει να ληφθεί υπόψη αφενός το καθαρό ποσό των εν ενεργεία αποδοχών του, συνυπολογιζομένου και του ποσού που ελάμβανε, υπό την ιδιότητά του ως Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, λόγω της συμμετοχής του στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο, αφετέρου το καθαρό ποσό της πράγματι καταβαλλόμενης σύνταξής του, ήτοι αυτής που προκύπτει μετά την αφαίρεση του φόρου και της ΕΑΣ. Στηριζόμενος στα ανωτέρω, ο εκκαλών ζητεί από το Δικαστήριο (α) την ακύρωση της σιωπηρής

απόρριψης από τη συνταξιοδοτική διοίκηση των αιτημάτων του, (β) τη διακοπή των, δυνάμει των διατάξεων των άρθρων 8 και 14 του ν. 4387/2016, διενεργούμενων μειώσεων του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξής του, (γ) τον επανακαθορισμό του ανταποδοτικού μέρους της σύνταξής του από τον χρόνο δημοσίευσης της 255/2021 απόφασης του εν λόγω ειδικού Δικαστηρίου, ήτοι από 5.10.2021, και εντεύθεν, (δ) τον επαναπροσδιορισμό από την ίδια ως άνω ημερομηνία του συνολικού μηνιαίου ποσού της σύνταξής του, χωρίς την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 120 του ν. 4623/2019 και, εν γένει, (ε) τον επανακανονισμό της σύνταξής του βάσει του προϊσχύσαντος του ν. 4387/2016 νομοθετικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος, χωρίς την κράτηση για εισφορά αλληλεγγύης και τις μειώσεις του ν. 4093/2012, οι οποίες έχουν κριθεί αντισυνταγματικές, και χωρίς τον περιορισμό του ύψους των συντάξεων που προβλέπει η διάταξη του άρθρου 120 του ν. 4623/2019.

8. Στο άρθρο 88 του Συντάγματος ορίζονται τα εξής: «1. (...) 2. Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. (...) Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98, διαφορές σχετικά με τις κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών και εφόσον η επίλυση των σχετικών νομικών ζητημάτων μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, εκδικάζονται από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99 (...)». Κατά την έννοια των παρατεθεισών διατάξεων, το Δικαστήριο που αναφέρεται στη δεύτερη από αυτές είναι «ειδικό δικαστήριο», που λειτουργεί «[κ]ατά παρέκκλιση από τα άρθρα 94, 95 και 98» του Συντάγματος, με τα οποία το σύνολο της δικαιοδοτικής ύλης κατανέμεται στους διάφορους κλάδους της δικαιοσύνης. Εξ αυτού συνάγεται ότι οι ρυθμίσεις του Συντάγματος που αναφέρονται στις αρμοδιότητες του Δικαστηρίου αυτού είναι, ως θεσπίζουσες εξαιρετική δικαιοδοσία, στενής ερμηνείας και εφαρμογής. Περαιτέρω, ορίζοντας ότι το εν λόγω Δικαστήριο επιλύει «νομικά ζητήματα» περί τις «κάθε είδους αποδοχές και τις συντάξεις των δικαστικών λειτουργών», όταν η «επίλυση» αυτή «μπορεί να επηρεάσει τη μισθολογική, συνταξιοδοτική ή φορολογική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων», η ίδια ως άνω διάταξη περιορίζει τη δικαιοδοσία του ειδικού αυτού Δικαστηρίου στην αντιμετώπιση του νομικού ζητήματος που τίθεται από την εκδίκαση της υπόθεσης, εφ' όσον το ζήτημα είναι πρωτότυπο, μη επεκτείνοντας τη δικαιοδοσία του και στη λήψη απόφασης για κάθε εξατομικευμένη διαφορά. Αφήνοντας δε, κατά τα ανωτέρω, την εκδίκαση κάθε ατομικής διαφοράς στους παγίως αρμόδιους δικαιοδοτικούς κλάδους, το Σύνταγμα δεν επεκτείνει, κατά λογική ακολουθία, τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου αυτού και στις διαφορές που ανακύπτουν από την εκτέλεση των αποφάσεών του. Συνεπώς, αν συνταξιούχος δικαστικός λειτουργός επιδιώκει από τη συνταξιοδοτική διοίκηση όπως, σε συμμόρφωση προς απόφαση του εν λόγω ειδικού Δικαστηρίου, εκδώσει υπέρ αυτού εκτελεστική διοικητική πράξη, η σχετική διαφορά που προκύπτει από την,

έστω και σιωπηρώς εκδηλούμενη, άρνηση της διοίκησης να εκδώσει την πράξη αυτή, υπάγεται στην ευθεία εκ του Συντάγματος δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως δικαστηρίου έχοντος γενική δικαιοδοσία επί των συνταξιοδοτικών υποθέσεων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων.

9. Από τις διατάξεις του Συντάγματος που παρατέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη συνάγεται, περαιτέρω, ότι η ειδική αντιμετώπιση που επιφυλάσσει το Σύνταγμα στις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών, με τις οποίες εξομοιώνονται και οι συντάξεις τους (ΕλΣυν Ολ. 2020/2020 σκέψεις 126, 127), καθώς και η θέσπιση ειδικής δικαιοδοσίας για αυτές, προς διασφάλιση της αντικειμενικής αμεροληψίας των δικαστικών κρίσεων που εκφέρονται σχετικώς, επιβάλλουν να γίνει δεκτό ότι πρέπει, κατά το Σύνταγμα, να παρέχεται πλήρης προστασία στους δικαστικούς λειτουργούς, εν ενεργεία και συνταξιούχους, που επλήγησαν στα οικεία δικαιώματά τους, όταν μάλιστα τούτο διαγνώστηκε με απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου. Στην περίπτωση αυτή, η πλήρης προστασία παρέχεται μέσω της διασφάλισης της πρακτικής αποτελεσματικότητας του δικαιώματος του οποίου η προσβολή διαγνώστηκε και το οποίο αποκαθίσταται διά της δικαστικής κρίσης. Τέτοια δε διασφάλιση παρέχεται, επί αντισυνταγματικών μειώσεων σε σύνταξη δικαστικού λειτουργού, όταν αυτός δικαιούται, μετά τη δικαστική διάγνωση της αντισυνταγματικότητας, να ζητήσει ευθέως από τη συνταξιοδοτική διοίκηση τον κανονισμό της σύνταξής του σύμφωνα με τα δικαστικώς κριθέντα, όχι δε και όταν τίθεται σε κατάσταση να ασκεί διαρκώς αγωγές προς αποκατάσταση της ζημίας την οποία υφίσταται από την καταβολή σε αυτόν, παρά τα αντιθέτως κριθέντα, της μειωμένης σύνταξής του. Συνεπώς, η συνταξιοδοτική διοίκηση οφείλει, μετά την κρίση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου περί αντισυνταγματικότητας του υπολογισμού σύνταξης δικαστικού λειτουργού, να προβεί, εφ' όσον τούτο ζητηθεί από τον δικαστικό λειτουργό και δη ανεξαρτήτως αν ήταν ο ίδιος υπέρ του οποίου εκδόθηκε η απόφαση του εν λόγω Δικαστηρίου, σε νέο, σύμφωνα με το Σύνταγμα, υπολογισμό της σύνταξής του, εκδίδοντας σχετικώς νέα εκτελεστή διοικητική πράξη. Αν αρνηθεί δε να προβεί στην ενέργεια αυτή, έστω και σιωπηρώς, εκδίδει απορριπτική εκτελεστή διοικητική πράξη που προσβάλλεται με έφεση ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

10. Οι Αντιπρόεδροι Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Αγγελική Μαυρουδή, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου και Βασιλική Ανδρεοπούλου και οι Σύμβουλοι Δημήτριος Πέππας, Δημήτριος Τσακανίκας, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αικατερίνη Μπocώρου και Κωνσταντίνα Σταμούλη διατύπωσαν την ακόλουθη γνώμη: Η .../...2021 αίτηση του εκκαλούντος προς τη Διοίκηση δεν δύναται να ερμηνευθεί ως αίτηση συμμόρφωσης με την 255/2021 απόφαση, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 1 του ν. 3068/2002, καθώς τέτοια αίτηση υποβάλλεται ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου, εφ' όσον έχει εκδοθεί επί της συγκεκριμένης υπόθεσης τελεσίδικη δικαστική απόφαση,

προϋπόθεση που εν προκειμένω δεν υφίσταται. Και ναι μεν, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, η Διοίκηση οφείλει να συμμορφώνεται προς τις αποφάσεις και των ειδικών δικαστηρίων, όπως είναι το Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, σε περίπτωση, όμως, που αυτό επιλύσει με την απόφασή του μόνον το νομικό ζήτημα και παραπέμψει την υπόθεση προς οριστική επίλυση της διαφοράς σε άλλο δικαστήριο, όπως συνέβη εν προκειμένω με την 255/2021 απόφαση, με την οποία αγωγή του ήδη εκκαλούντος παραπέμφθηκε προς περαιτέρω εκδίκαση στο Ελεγκτικό Συνέδριο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι γεννάται συγκεκριμένη υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης προς την απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου πριν από την οριστική επίλυση της διαφοράς από το δικαστήριο στο οποίο παραπέμφθηκε η υπόθεση, καθόσον μόνη η επίλυση του κρίσιμου νομικού ζητήματος δεν προδικάζει ούτε το εύρος της ζητούμενης διά του οικείου ενδίκου βοηθήματος δικαστικής προστασίας, η οποία εξαρτάται από τη φύση του, που θα πρέπει να εκτιμηθεί από το αρμόδιο δικαστήριο, ούτε την τελική έκβαση της δίκης, η οποία εξαρτάται, ενδεχομένως, και από μη κριθέντα από το Ειδικό Δικαστήριο ζητήματα, όπως είναι ιδίως αυτά που ανάγονται στο παραδεκτό του ενδίκου βοηθήματος (Συμβ. Συμ. Ειδ.Δικ. Β1/2019, πρβ. Συμβ. Συμ. ΣτΕ 28/2018). Εξ άλλου, η προαναφερθείσα αίτηση του εκκαλούντος προς τη Διοίκηση ούτε ως αίτηση επανάκρισης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του εκκαλούντος λόγω αλλαγής νομολογίας θα μπορούσε να ερμηνευθεί, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 66 παρ. 8 του π.δ. 169/2007 (Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων), καθώς τέτοια αίτηση υποβάλλεται ενώπιον της Διοικήσεως εφ' όσον έχει εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Και ναι μεν οι νομικές κρίσεις που διαλαμβάνονται στην 255/2021 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος μπορούν να χαρακτηρισθούν ως αμετάκλητες, υπό την έννοια ότι κανένα δικαστήριο δεν μπορεί να αποστεί από αυτές κατά την εφαρμογή των οικείων νομοθετικών διατάξεων, οι κρίσεις όμως αυτές, ενόψει και της υποχρέωσης στενής ερμηνείας των συνταξιοδοτικών διατάξεων, δεν αποτελούν αμετάκλητη απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που επιλύει οριστικά της διαφορά στο σύνολό της, εφόσον, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, η 255/2001 απόφαση επιλύει νομικά ζητήματα και παραπέμπει την υπόθεση προς περαιτέρω εκδίκαση στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Επομένως, σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τη γνώμη αυτή, η ένδικη έφεση πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, καθώς στρέφεται κατά μη εκτελεστής σιωπηρής άρνησης της Διοικήσεως (άρθρο 111 παρ. 1(β) και 2 του ν. 4700/2020). Η γνώμη, όμως, αυτή δεν εκράτησε.

11. Δοθέντος ότι, όπως προκύπτει από τον φάκελο (σκέψη 6), η συνταξιοδοτική διοίκηση δεν απάντησε εντός τριμήνου στο αίτημα του εκκαλούντος περί κανονισμού σε αυτόν σύνταξης με βάση όσα κρίθηκαν με τη 255/2021 απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου, η σιωπή αυτή της διοίκησης στοιχειοθετεί, σύμφωνα με το άρθρο

111 παρ. 1(β) και 2 της δικονομίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4700/2020), απόρριψη του αιτήματος του εκκαλούντος, που αποτελεί, με βάση όσα έγιναν ανωτέρω δεκτά στη σκέψη 9, εκτελεστή διοικητική πράξη. Ως εκ τούτου, καθώς δεν εγείρεται άλλο ζήτημα παραδεκτού της κρινόμενης έφεσης, πρέπει να ερευνηθεί αν είναι νόμιμη η προσβαλλόμενη απορριπτική πράξη της διοίκησης.

12. Σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στη σκέψη 8, το Ελεγκτικό Συνέδριο δεν ασκεί επί των υποθέσεων συνταξιούχων δικαστικών λειτουργών πρωτογενή εκ του Συντάγματος δικαιοδοσία, αλλά δικαιοδοσία παρακολουθηματικού χαρακτήρα έναντι του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου, υποχρεούμενο να σέβεται τα κριθέντα από το εν λόγω Δικαστήριο ως προς το επιλυθέν νομικό ζήτημα. Εν προκειμένω δε, το ειδικό αυτό Δικαστήριο έχει κρίνει (βλ. σκέψη 5) ότι οι διατάξεις του ν. 4623/2019 αντίκεινται, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, προς τις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και τις εξειδικεύουσες αυτές, όσον αφορά τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και δεν μπορούν εξ αυτού του λόγου να εφαρμοστούν για τον προσδιορισμό της σύνταξης του εκκαλούντος, για τον οποίον εφαρμοστέες είναι οι προϊσχύσασες αυτών διατάξεις.

13. Από τα γενόμενα δεκτά στις σκέψεις 8 και 9 και με βάση όσα αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη, το Δικαστήριο συνάγει, περαιτέρω, ότι η συνταξιοδοτική διοίκηση, προς την οποία απευθύνθηκε ο εκκαλών, ζητώντας κατ' ουσίαν από αυτήν ανόρθωση στα συνταξιοδοτικά του δικαιώματα, διά της εκδόσεως νέας, σύμφωνης με το Σύνταγμα, πράξης κανονισμού της σύνταξής του, όφειλε, τηρώντας τα κριθέντα από το ειδικό κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστήριο, να υπολογίσει τη σύνταξη του εκκαλούντος θέτοντας εκποδών την αντισυνταγματική ρύθμιση και εφαρμόζοντας, ως μη καταργηθείσα, την προϊσχύσασα αυτής ρύθμιση. Συνεπώς, μη νομίμως απορρίφθηκε σιωπηρώς το επίδικο αίτημα του εκκαλούντος προς τη συνταξιοδοτική διοίκηση και πρέπει, για τον λόγο αυτόν, η διοικητική πράξη που στοιχειοθετήθηκε με τη σιωπηρή απόρριψη να ακυρωθεί.

14. Όμως, σύμφωνα και με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 9, το Δικαστήριο κρίνει ότι, προς διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας των δικαιωμάτων του εκκαλούντος, πρέπει να διευκρινισθεί εντός της παρούσας δίκης ο ειδικότερος τρόπος υπολογισμού της σύνταξης αυτού, στη βάση όσων έχουν κριθεί από το ως άνω ειδικό Δικαστήριο, χωρίς τούτο, πάντως, να αποκλείει την εξουσία του Τμήματος, στο οποίο κατά τη σκέψη 31 της παρούσας παραπέμπεται η κρινόμενη έφεση, να κρίνει συμπληρωματικά και έτερα εγείρομενα ζητήματα.

15. Με τις 1-4/2018 αποφάσεις του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου διαπιστώθηκε ότι η μηνιαία σύνταξη των συνταξιούχων δικαστικών λειτουργών διαμορφώθηκε με βάση τον ν. 4093/2012 σε ποσό υπολειπόμενο των αποδοχών ενεργείας τους κατά ποσοστό ανώτερο του 40% και

ότι τούτο συνεπάγεται ανατροπή της συνταγματικώς επιβαλλόμενης αναλογίας συντάξεων και αποδοχών ενεργείας των δικαστικών λειτουργών. Μετά την ανωτέρω διαπίστωση, με τις προαναφερόμενες αποφάσεις κρίθηκε ότι οι διατάξεις της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς και ελήφθησαν υπόψη για τον επανυπολογισμό των συντάξεών τους κατά το άρθρο 14 παρ. 1 περ. β και 2 περ. α του νεότερου ν. 4387/2016, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος.

16. Με τις προαναφερόμενες 1-4/2018 αποφάσεις του ως άνω ειδικού Δικαστηρίου επιλύθηκε καταφατικά και το ζήτημα αν, με τις ρυθμίσεις των άρθρων πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012 και 8 και 14 του ν. 4387/2016, επήλθε διάρρηξη της επιβαλλόμενης από τα άρθρα 26, 87 παρ. 1 και 2 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος σχέσης αναλογίας μεταξύ μισθού ενεργείας και σύνταξης των δικαστικών λειτουργών και όσον αφορά το μετά την 31.12.2018 χρονικό διάστημα. Έγινε δε δεκτό ότι η διάρρηξη αυτή, που επήλθε αρχικώς με τον ν. 4093/2012, επιτείνεται με την εφαρμογή, για τον επανυπολογισμό των καταβαλλόμενων συντάξεων από 1.1.2019 και μετά, των ρυθμίσεων του άρθρου 14 του ν. 4387/2016, αφού για τον υπολογισμό της σύνταξης (και ειδικότερα του ανταποδοτικού της τμήματος) λαμβάνεται μεν υπόψη ο συντάξιμος μισθός επί του οποίου κανονίσθηκε η ήδη χορηγηθείσα σύνταξη, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016, αλλά εφαρμόζονται και τα ποσοστά αναπλήρωσης που θεσπίζονται με το άρθρο 8 του ν. 4387/2016. Δοθέντος δε ότι οι ανωτέρω διατάξεις των άρθρων πρώτου παρ. Β υποπαρ. Β3 του ν. 4093/2012 και 8 και 14 του ν. 4387/2016 δεν μπορούν να εφαρμοστούν, ως ανίσχυρες, κρίθηκε ότι, για τον προσδιορισμό της σύνταξης των δικαστικών λειτουργών, είναι εφαρμοστέες οι προϊσχύσασες αυτών διατάξεις (βλ. και 255/2021 απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου, σκέψη 11, και 2/2022 απόφαση του ίδιου Δικαστηρίου, σκέψη 22).

17. Περαιτέρω, με τη 255/2021 απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου κρίθηκε (βλ. σκέψη 5 νί) ότι οι διατάξεις του άρθρου 120 του ν. 4623/2019, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και δεν μπορούν εξ αυτού του λόγου να εφαρμοστούν για τον προσδιορισμό της σύνταξης του εκκαλούντος.

18. Εξ άλλου, με την 164/2015 απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου κρίθηκε ότι η, κατ' εφαρμογή των διατάξεων 38 του ν. 3863/2010, 11 του ν. 3865/2010, 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011, παρακράτηση της ΕΑΣ από τις συντάξεις των δικαστικών

λειτουργιών δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο και δεν κλονίζει τις συνθήκες οικονομικής ασφάλειας των δικαστών, ούτε προσβάλλει την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών και τη δικαστική (προσωπική και λειτουργική) ανεξαρτησία. Εντούτοις, η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποφάνθηκε, με τις 244/2017 και 504/2021 αποφάσεις της, ότι οι προαναφερόμενες διατάξεις, κατά το μέρος που αφορούν την επιβολή και την αύξηση της ΕΑΣ στις συντάξεις των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, αντίκεινται, ακόμη και μετά την ένταξη των ανωτέρω προσώπων στο ενιαίο συνταξιοδοτικό σύστημα του ν. 4387/2016 και για το χρονικό διάστημα έως τις 31.12.2018, στα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και στις από αυτά απορρέουσες αρχές. Για το διάστημα, ωστόσο, από 1.1.2019 και εφεξής, με την 1477/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κρίθηκε ότι η παρακράτηση της ΕΑΣ από τις συντάξεις των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων για την ενίσχυση του Ασφαλιστικού Κεφαλαίου Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ), ήτοι αποθεματικού εθνικής σύνταξης που έχει συσταθεί για τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, δεν αντίκειται, ως εκ της εντεύθεν μεταβολής του προορισμού της εν λόγω εισφοράς, προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές.

19. Με την ως άνω 164/2015 απόφαση του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου κρίθηκε, επίσης, ότι η, δυνάμει του άρθρου 1 παρ. 1 περ. α' του ν. 4051/2012, επιβληθείσα περικοπή των συντάξεων των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων ομοίως δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο, δεν κλονίζει τις συνθήκες οικονομικής ασφάλειας των δικαστών και δεν προσβάλλει την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών και τη δικαστική (προσωπική και λειτουργική) ανεξαρτησία. Ως προς την ίδια δε περικοπή, η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου αποφάνθηκε, με την 1975/2021 απόφασή της, ότι αυτή παρίσταται συμβατή με τις αρχές που απορρέουν από τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5 και 25 παρ. 1 του Συντάγματος, καθώς και με το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ.

20. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει (βλ. σκέψη 3) ότι το καθαρό ποσό προ φόρου των μηνιαίων αποδοχών του εκκαλούντος προ της συνταξιοδότησής του ανερχόταν σε 7.151,69 ευρώ, χωρίς την αποζημίωση που ελάμβανε ως μέλος του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, ενώ το καταβαλλόμενο ποσό της μηνιαίας σύνταξης που κανονίστηκε σε αυτόν, υπό την ισχύ των διατάξεων του ν. 4387/2016, από 1.1.2019, ανήλθε στο καθαρό ποσό προ φόρου των 2.629,13 ευρώ. Επήλθε, επομένως, εν προκειμένω ανατροπή της συνταγματικώς επιβαλλόμενης σταθερής αναλογίας συντάξεων και αποδοχών ενεργείας των δικαστικών λειτουργών, αφού η σύνταξη του εκκαλούντος, ανερχόμενη σε ποσοστό 36,76% των εν ενεργεία καθαρών προ φόρου αποδοχών που ο εκκαλών ελάμβανε προ της συνταξιοδότησής του, υπολείπεται των τελευταίων κατά ποσοστό 63,24 %, ενώ, αν ως βάση σύγκρισης ληφθεί υπόψη το ύψος των καθαρών αποδοχών του εκκαλούντος μετά

τη φορολόγησή τους, το ύψος της σύνταξής του ανέρχεται σε ποσοστό 48,90% (4.849,07 ευρώ $\times$ 2.371,55 / 100) των αποδοχών ενεργείας, υπολειπόμενο έναντι αυτών κατά ποσοστό 51,10%. Ως εκ τούτου και εφόσον οι διατάξεις του ν. 4387/2016 δεν μπορούν να εφαρμοστούν, ως ανίσχυρες, το Δικαστήριο άγεται στην κρίση το μεν ότι εφαρμοστέες, για τον κανονισμό της σύνταξης του εκκαλούντος, είναι οι προϊσχύσασες αυτών διατάξεις, το δε ότι το καταβλητέο στον εκκαλούντα ποσό της σύνταξής του υπόκειται σε εκείνες μόνον τις περικοπές και κρατήσεις που, σύμφωνα με όσα έχουν γίνει δεκτά από το ειδικό κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστήριο και το Ελεγκτικό Συνέδριο, δεν αντίκεινται σε υπερνομοθετικής ισχύος κανόνες.

21. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η υπό κρίση έφεση πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή και να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη σιωπηρή απόρριψη της .../...2021 αίτησης, που ο εκκαλόν υπέβαλε στη Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του e-ΕΦΚΑ. Σύμφωνα δε με την άποψη που εκράτησε στην Ολομέλεια και με την οποία τάχθηκαν οι Αντιπρόεδροι Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Άννα Λιγωμένου, Γεωργία Μαραγκού, Αγγελική Μαυρουδή, Μαρία Αθανασοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Αγγελική Μυλωνά, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Κωνσταντίνος Κρέπης, Νεκταρία Δουλιανάκη, Αικατερίνη Μπोकώρου και Ιωάννα Ρούλια, ως αυτόθροος συνέπεια των γενομένων δεκτών στην προηγούμενη σκέψη, αναβιώνουν η .../2015 πράξη κανονισμού της σύνταξης του εκκαλούντος και η, τροποποιητική αυτής, .../2017 συνταξιοδοτική πράξη, οι οποίες είχαν εκδοθεί βάσει των διατάξεων που ίσχυαν προ της θέσεως εν ισχύι του ν. 4387/2016. Μειοψήφησαν ο Πρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς, οι Αντιπρόεδροι Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και Βασιλική Ανδρεοπούλου και οι Σύμβουλοι Δημήτριος Πέππας, Θεολογία Γναρδέλλη, Βασιλική Πέππα, Γρηγόριος Βαλληνδράς, Κωνσταντίνα Σταμούλη και Χριστίνα Κούνα, οι οποίοι διατύπωσαν την άποψη ότι, χάριν ασφαλείας του δικαίου, η συνταξιοδοτική διοίκηση πρέπει να προβεί σε νέο κανονισμό της σύνταξης του εκκαλούντος, εκδίδοντας νέα συνταξιοδοτική πράξη, γνώμη η οποία, όμως, δεν εκράτησε.

22. Σε σχέση, περαιτέρω, με την καταβλητέα στον εκκαλούντα σύνταξη, αυτή δεν υπόκειται στην περικοπή της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, ούτε, ειδικώς όσον αφορά το χρονικό διάστημα έως τις 31.12.2018, στην παρακράτηση της προβλεπόμενης από τα άρθρα 38 του 3863/2010, 11 του ν. 3865/2010, 44 παρ. 10 του ν. 3986/2011 και 2 παρ. 13 του ν. 4002/2011 ΕΑΣ, που αμφότερες, η περικοπή και παρακράτηση αυτή, έχουν κριθεί ως αντισυνταγματικές (βλ. σκέψεις 15, 16 και 18). Αντιθέτως, υπόκειται στην περικοπή του άρθρου 1 παρ. 1 περ. α' του ν. 4051/2012, υπέρ της συμβατότητας της οποίας με το Σύνταγμα και την ΕΣΔΑ έχουν αποφανθεί τόσο το ειδικό κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστήριο, όσο και το Ελεγκτικό Συνέδριο (βλ. σκέψη 19). Για δε το χρονικό διάστημα από 1.1.2019 και εφεξής, από την

καταβλητέα στον εκκαλούντα σύνταξη πρέπει, επίσης, να παρακρατηθεί το ποσό που αντιστοιχεί στην ΕΑΣ, καθόσον, όπως κρίθηκε με τη 1477/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η από την ως άνω ημερομηνία παρακράτηση της ΕΑΣ από τις συντάξεις των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων δεν αντίκειται, ως εκ της εντεύθεν μεταβολής του προορισμού της εισφοράς και της διάθεσης του προϊόντος της για την ενίσχυση του ΑΚΑΓΕ, προς τα άρθρα 4 παρ. 1 και 5, 22 παρ. 5 και 25 παρ. 1 και 4 του Συντάγματος και τις από αυτά απορρέουσες αρχές (σκέψη 18).

23. Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, από τις διατάξεις του Συντάγματος που παρατέθηκαν στη σκέψη 8, συνάγεται ότι στη δικαιοδοσία του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου ανήκει και η λήψη της απόφασης επί του χρονικού σημείου έναρξης των αποτελεσμάτων της κρίσης που εκφέρει επί τρίτων προσώπων, που δεν συμμετείχαν μεν στην ενώπιον αυτού δίκη, εμπίπτουν, όμως, στην «ευρύτερη κατηγορία προσώπων» στα οποία εκτείνεται, κατά το Σύνταγμα, η δικαιοδοσία του. Πράγματι, καθόσον, όπως προκύπτει από τη ρητή διατύπωση του Συντάγματος, οι αποφάσεις του εν λόγω ειδικού Δικαστηρίου επάγονται αποτελέσματα όχι μόνο για τον ενώπιον αυτού μεμονωμένο διάδικο, αλλά και για όλους όσους το εκάστοτε προς επίλυση νομικό ζήτημα αφορά, επηρεάζοντας ευθέως τη συνταξιοδοτική τους κατάσταση, το από τότε τα αποτελέσματα αυτά θα ισχύσουν για τους τελευταίους συνδέεται τόσο άρρηκτα με το διακύβευμα της ενώπιον του ειδικού Δικαστηρίου δίκης, ώστε μόνο σε αυτό, κατά λογική ακολουθία, να ανατίθενται από το Σύνταγμα και οι σταθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων εκείνων για την τήρηση της αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης, που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν τον χρονικό περιορισμό της εμβέλειας των αποφάσεών του και δεν συνιστούν, οι σταθμίσεις αυτές, ζητήματα αναγόμενα στην εκτέλεση των αποφάσεων του ειδικού Δικαστηρίου ή συμμόρφωσης προς αυτές, για τα οποία αρμόδιο να αποφανθεί, συνάγοντας και τις κατά το άρθρο 301 παρ. 2 του ν. 4700/2020 συνέπειές τους, θα ήταν το Ελεγκτικό Συνέδριο.

24. Κατά τη γνώμη, όμως, του Προέδρου του Δικαστηρίου Ιωάννη Σαρμά, των Αντιπροέδρων Σωτηρίας Ντούνη, Γεωργίας Μαραγκού, Κωνσταντίνου Κωστόπουλου και Μαρίας Αθανασοπούλου και των Συμβούλων Δημητρίου Πέππα, Δημητρίου Τσακανίκα, Κωνσταντίνου Κρέπη, Νεκταρίας Δουλιανάκη, Αικατερίνης Μποκόρου, Κωνσταντίνας Σταμούλη και Χριστίνας Κούνα, δοθέντος ότι η δημοσιονομική επιβάρυνση που προκύπτει από την εκτέλεση των κρινομένων από το ειδικό κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστήριο αποτελεί συνέπεια των αποφάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο, σε συμμόρφωση προς τα κριθέντα από το εν λόγω Δικαστήριο, καλείται να εφαρμόσει, σε ατομικές περιπτώσεις, τα γενικώς γενόμενα δεκτά από αυτό, στο Ελεγκτικό Συνέδριο επαφίεται - όταν μάλιστα το ως άνω ειδικό Δικαστήριο απείχε να αποφανθεί σχετικώς - να κρίνει περί την έναρξη των δημοσιονομικών συνεπειών απόφασης

του ειδικού Δικαστηρίου, διαγνώσαντος αντισυνταγματική μείωση αποδοχών ή συντάξεων ευρύτερης κατηγορίας προσώπων, εφ' όσον το Ελεγκτικό Συνέδριο εκτιμήσει, ύστερα από στάθμιση συμφερόντων, ότι η θεραπεία της αρχής της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, αρχής συνταγματικής περιωπής, επιβάλλει, για όσους δεν είχαν ήδη προσφύγει, επιμελούμενοι εγκαίρως την προστασία των συμφερόντων τους, όπως η έναρξη των αποτελεσμάτων της απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου αρχίσει από της δημοσίευσης της απόφασης αυτού. Τούτο δε, κατά μείζονα λόγο, ισχύει στην παρούσα περίπτωση, όπου η απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα έναντι προηγούμενης απόφασης του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Δικαστηρίου, το οποίο με απόφασή του, δημοσιευθείσα ένα και πλέον έτος πριν από την παρούσα, διευκρίνισε, για ευρύτερη κατηγορία προσώπων, το συνταξιοδοτικό τους καθεστώς.

25. Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου Ιωάννης Σαρμάς, ο Αντιπρόεδρος Κωνσταντίνος Κωστόπουλος και η Σύμβουλος Θεολογία Γναρδέλλη διατύπωσαν την ακόλουθη ειδικότερη γνώμη: Στο άρθρο 93 παρ. 4 του Συντάγματος ορίζεται: «Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα». Με τη διάταξη αυτή απαγορεύεται μεν στη δικαστική λειτουργία να εφαρμόζει νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα, δεν ορίζεται όμως ρητώς, ούτε και τούτο αποτελεί αυτόθροη συνέπεια της εν λόγω απαγόρευσης, ότι η θέση εκποδών της αντισυνταγματικής διάταξης συνεπάγεται άνευ ετέρου την εφαρμογή της προϊσχύσασης. Και τούτο διότι, ακόμη και αν η προϊσχύσασα ρύθμιση μπορεί να αναβιώσει επανερχόμενη σε ισχύ, δεν είναι νομικώς αναγκαίο να καταστεί και υποχρεωτικώς εφαρμόσιμη, και δη αμέσως, δοθέντος ότι τούτο μπορεί να εμποδισθεί υπό την επίδραση συνταγματικών αρχών, όπως της δημοσιονομικής βιωσιμότητας, της δίκαιης δίκης ή της αρχής του κράτους δικαίου, με την ειδικότερη έκφασή της της ασφάλειας του δικαίου, των οποίων ο σεβασμός απαιτεί από το κρίνον δικαστήριο να προβεί σε σταθμίσεις δίκαιης εξισορρόπησης πριν αποδεχθεί την άμεση εφαρμογή της αναβιωσάσης διάταξης συνεπεία δικαστικής κρίσης αντισυνταγματικότητας. Τούτο ισχύει, κατά μείζονα λόγο, σε περιπτώσεις ως η προκείμενη, όπου η δικαστική απόφαση, λόγω της διαδικασίας από την οποία απορρέει, δεν αφορά μόνον τον δικαιωθέντα διάδικο αλλά ευρύτερη κατηγορία προσώπων ή και ολόκληρη κατηγορία προσώπων, που μπορεί να είναι ορισμένες χιλιάδες, σε άλλες δε περιπτώσεις και εκατοντάδες χιλιάδες προσώπων. Στις περιπτώσεις αυτές, η δημοσιονομική επιβάρυνση, λόγω του πλήθους των δικαιούχων, η κατάρρευση του δικαιοδοτικού συστήματος, που απειλείται από πληθώρα ομοειδών αιτήσεων δικαστικής προστασίας, ή και το πλήγμα στην ασφάλεια του δικαίου, όταν αναβιώνουν αναδρομικά δικαιώματα που είχαν νομοθετικώς καταργηθεί, οφείλουν υποχρεωτικά να σταθμιστούν από τη δικαστική λειτουργία κατά τρόπον που να διασφαλισθεί η εναρμόνιση του σεβασμού του δικαιώματος του οποίου ζητείται η

ανόρθωση με την αποφυγή μη ανεκτών για την έννομη τάξη συνεπειών ως αυτές που μόλις αναφέρθηκαν. Αναζητώντας τη δίκαιη ισορροπία επί στάθμισης ως η ανωτέρω, το Δικαστήριο, στην ΕλΣυν Ολ. 792/2022 απόφασή του σε μείζονα σύνθεση, έκρινε ότι η αρχή του κράτους δικαίου, υπό την ειδικότερη έκφραση αυτής της ασφάλειας του δικαίου, επιβάλλει όπως το Δικαστήριο διαθέτει «την εξουσία να απαγγείλει την κατά χρόνο μετάθεση των συνεπειών εκ της μη εφαρμογής της κριθείσης ως αντισυνταγματικής ρύθμισης στον χρόνο δημοσίευσης της κρίσιμης επί του ζητήματος απόφασης του Δικαστηρίου, του χρόνου τούτου δυναμένου μάλιστα να καθορισθεί από το Δικαστήριο, κατ' εκτίμηση του συνόλου των περιστάσεων, και από ημερομηνίας μεταγενέστερης ακόμη και της δημοσίευσης της απόφασης αυτού». Τούτο, δηλαδή, η μετάθεση των συνεπειών της παρούσας απόφασης από ημερομηνίας μεταγενέστερης της δημοσίευσης της απόφασης, επιβάλλεται να αποφασισθεί και εν προκειμένω, και μάλιστα σε χρόνο ώστε η δημοσιονομικώς υπεύθυνη έναντι της Βουλής Κυβέρνηση να μπορέσει να αναζητήσει και προγραμματίσει τη διάθεση των αναγκαιουσών πιστώσεων προς ανόρθωση των τρωθέντων δικαιωμάτων. Και δεν είναι μόνον, στην προκείμενη περίπτωση, λόγοι μεγέθους της δημοσιονομικής επιβάρυνσης, καθόσον τα κριθέντα αφορούν όλους τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, επιβράδυνσης της απονομής της δικαιοσύνης, από τις χιλιάδες δικαστικές προσφυγές που πιθανολογείται ότι θα ασκηθούν, ή ακόμη κινδύνου άμεσης διατάραξης της δημοσιονομικής σταθερότητας και ασφάλειας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, που αφορά συντάξεις δικαστικών λειτουργών επανυπολογιζόμενων κατ' ουσίαν στο προ του 2012 επίπεδο αυτών, η μετάθεση των συνεπειών της κρίσης του Δικαστηρίου επιβάλλεται και από την εν γένει πραγματολογική βάση που το έτος 2001 ήγειρε την απαίτηση τροποποίησης του Συντάγματος ώστε τα τακτικά δικαστήρια να μην αποφασίζουν περί του ύψους των αποδοχών και των συντάξεων των δικαστών. Αν δοθεί το χρονικό περιθώριο ενός και πλέον έτους, θα δυνηθεί ο Νομοθέτης, επανεκτιμώντας τα δημοσιονομικά δεδομένα, να ανεύρει τρόπο συμμόρφωσης με τα κριθέντα, τόσο ως προς τις αναδρομικές αξιώσεις, που μπορεί να περιορίσει, όσον και ως προς το καθεστώς των συντάξεων, που ασφαλώς δύναται να επανακαθορίσει, λαμβάνοντας υπόψη του τις συνταγματικές απαιτήσεις, αλλά και το γενικό επίπεδο των συνταξιοδοτικών παροχών που ισχύει για τους λοιπούς συνταξιούχους.

26. Ο ν. 2521/1997 περί του ειδικού μισθολογίου των δικαστικών λειτουργών (Α' 174), τα άρθρα 3 έως 7 του οποίου, σύμφωνα με την παράγραφο Β του άρθρου 30 του ν. 3205/2003 (Α' 297), παρέμειναν σε ισχύ, ορίζει, στο άρθρο 6 με τίτλο «Αποζημιώσεις μελών Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, Συμβουλίων και Επιτροπών», τα εξής: «1. Όπου στην ισχύουσα νομοθεσία προβλέπεται καθορισμός αποζημίωσης για συμμετοχή στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο (Α.Ε.Δ.), στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή (ΚΕ.Ν.Ε.), καθώς και σε άλλες νομοπαρασκευαστικές επιτροπές, σε ποσοστό επί των μηνιαίων αποδοχών

των δικαστικών λειτουργιών, το ύψος της αποζημίωσης αυτής, από την έναρξη της ισχύος του παρόντος, καθορίζεται, (...) προκειμένου δε περί των μελών του Α.Ε.Δ. και λοιπών νομοπαρασκευαστικών επιτροπών με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού. 2. Οι διατάξεις που ισχύουν για το ύψος της αποζημίωσης των δημοσίων υπαλλήλων, ως μελών Συμβουλίων και Επιτροπών, έχουν ανάλογη εφαρμογή και για τους εμπύκτοντες στις διατάξεις του παρόντος». Στο δε άρθρο 7 του ίδιου νομοθετήματος προβλέπεται: «1. Οι διατάξεις των άρθρων 1 μέχρι και 6 του παρόντος εφαρμόζονται αποκλειστικά και μόνο στους δικαστικούς λειτουργούς του Συμβουλίου της Επικρατείας, των Πολιτικών και Ποινικών Δικαστηρίων, του Ελεγκτικού Συνεδρίου, των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων και της Γενικής Επιτροπείας αυτών». Εξ άλλου στο άρθρο 186 του ν. 4820/2021 (Α' 130) ορίζεται ότι «[η] αποζημίωση της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 2521/1997 (...) χορηγείται και στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο και τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων.». Τέλος στο άρθρο 56 του ν. 345/1976 «Περί Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου» (Α' 141) ορίζεται: «Εις τους μετέχοντες του Ειδικού Δικαστηρίου δικαστικούς λειτουργούς και καθηγητάς, ως και εις τους επικουρούντας τούτους καταβάλλεται μηνιαίον επίδομα καθοριζόμενον εις ποσοστόν επί των αποδοχών των, διά κοινής αποφάσεως των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών.».

27. Με την υπό κρίση έφεση ετέθη και το ζήτημα αν στις τακτικές μηνιαίες αποδοχές των δικαστικών λειτουργιών, οι οποίες λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και συντάξιμων αποδοχών, περιλαμβάνεται και η αποζημίωση που τυχόν παρέχεται σε αυτούς λόγω της συμμετοχής τους στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο.

28. Η Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν και των διευκρινίσεων που δόθηκαν στην επαναδιάσκεψη της 8.3.2023, σεβόμενη τη δικαιοδοσία του ειδικού κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστηρίου, ως αυτή οριοθετήθηκε στη σκέψη 8, κρίνει ότι, εκ μόνου του λόγου ότι εγέρθηκε ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου το αναφερθέν στην προηγούμενη σκέψη ζήτημα, οφείλει, ως εκ της φύσης του ζητήματος και του ότι τούτο δεν έχει επιλυθεί με απόφαση του ως άνω ειδικού Δικαστηρίου, να απόσχει άνευ ετέρου και ανεξαρτήτως κάθε άλλου συναφούς ζητήματος, της εξέτασής του ώστε να παραπεμφθεί η κρινόμενη έφεση, ως προς τούτο, στο κατά το Σύνταγμα εν λόγω αρμόδιο ειδικό Δικαστήριο.

29. Κατά τη γνώμη, όμως, του Αντιπροέδρου Κωνσταντίνου Κωστόπουλου και της Συμβούλου Χριστίνας Κούνα, η υπόθεση δεν πρέπει να παραπεμφθεί στο Ειδικό Δικαστήριο της παρ. 2 του άρθρου 88 του Συντάγματος, καθότι μετά τη χορήγηση, με τη διάταξη του άρθρου 186 του ν. 4820/2021, όπως ισχύει, της λεγόμενης αποζημίωσης της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 2521/1997 (αποζημίωση που χορηγείται στους Προέδρους και στους Αντιπροέδρους των τριών Ανωτάτων

Δικαστηρίων, λόγω της συμμετοχής τους στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100 του Συντάγματος) και στα υπόλοιπα μέλη της ηγεσίας των Ανωτάτων Δικαστηρίων, που δεν συμμετέχουν στη σύνθεση του ως άνω Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (ήτοι, τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο και τον Επίτροπο της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων), το χρηματικό ποσό που αναλογεί στην εν λόγω, αρχικώς ονομαζόμενη, αποζημίωση, αποτελεί πλέον μέρος των τακτικών αποδοχών των ως άνω δικαστικών λειτουργών. Για το θέμα αυτό έχει ήδη αποφανθεί η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. απόφαση 1317/2001), η οποία αποδέχεται ότι, εφόσον χρηματικό ποσό (στην τότε κριθείσα περίπτωση η πάγια αποζημίωση) «χορηγείται σε όλους τους δικαστικούς λειτουργούς χωρίς ειδικότερες για καθένα προϋποθέσεις και ενόψει των ειδικών συνθηκών προσφοράς των υπηρεσιών τους (...) [α]ποτελεί μέρος των τακτικών αποδοχών τους που μαζί με το βασικό μηνιαίο μισθό τους και το επίδομα χρόνου υπηρεσίας συγκροτούν τις βασικές τακτικές μηνιαίες αποδοχές (...) που παρέχονται προς εξασφάλιση της προσωπικής και λειτουργικής τους ανεξαρτησίας (...) Επομένως η αποζημίωση αυτή (...) είναι υπολογιστέα για τον κανονισμό ή την αναπροσαρμογή της σύνταξης των δικαστικών λειτουργών (...)». Κατά συνέπεια, το Ελεγκτικό Συνέδριο πρέπει να κρατήσει την υπόθεση και, ακολουθώντας την πάγια νομολογία του (βλ. προαναφερθείσα απόφαση 1317/2001), να θεωρήσει την αρχικώς αποκαλούμενη αποζημίωση της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 2521/1997 και ήδη μέρος των τακτικών αποδοχών τους, ως μέρος των συντάξιμων αποδοχών της κατηγορίας αυτής των δικαστικών λειτουργών.

30. Κατά τη γνώμη του Συμβούλου Δημητρίου Τσακανίκα, το ζήτημα του αν στις τακτικές μηνιαίες αποδοχές των Προέδρων και Αντιπροέδρων των τριών Ανωτάτων Δικαστηρίων, του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, του Γενικού Επιτρόπου και του Επιτρόπου της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο και του Γενικού Επιτρόπου και του Επιτρόπου της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων, οι οποίες λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της σταθερής αναλογίας μεταξύ αποδοχών ενεργείας και σύνταξης, περιλαμβάνεται και η αποζημίωση που με βάση την ισχύουσα νομοθεσία λαμβάνουν για τη συμμετοχή τους στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100 του Συντάγματος, αφορά αποκλειστικά τους ως άνω ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς. Ως εκ τούτου, η κρίση περί του εν λόγω ζητήματος δεν υπάγεται στη δικαιοδοσία του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και δεν πρέπει να παραπεμφθεί σε αυτό, καθόσον δεν αποτελεί διαφορά συνταξιοδοτικής φύσης που δύναται να επηρεάσει τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου δικαστικών λειτουργών. Περαιτέρω, δοθέντος ότι, όπως έχει κριθεί από το Δικαστήριο τούτο, ως τακτικές μηνιαίες αποδοχές δικαστικού

λειτουργού νοούνται μόνο εκείνες οι οποίες του καταβάλλονται κατά μήνα για την άσκηση των κύριων δικαστικών καθηκόντων του και την παροχή των αντίστοιχων υπηρεσιών του (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 990/2015), δεν περιλαμβάνεται στις αποδοχές αυτές και η αποζημίωση λόγω συμμετοχής στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 100 του Συντάγματος που παρέχεται, σύμφωνα με τα άρθρα 6 του ν. 2521/1997 και 186 του ν. 4820/2021, ειδικά στους παραπάνω αναφερόμενους δικαστικούς λειτουργούς. Συνεπώς, σε ό,τι αφορά τους εν λόγω δικαστικούς λειτουργούς, το ποσό που αντιστοιχεί στην ανωτέρω αποζημίωση δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό της συνταγματικά επιβαλλόμενης σταθερής αναλογίας μεταξύ των αποδοχών ενεργείας και σύνταξης.

31. Το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει, αφού επιλύθηκαν τα ζητήματα που τέθηκαν ενώπιον αυτού, η υπόθεση να αναπεμφθεί στο Τρίτο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο και θα επιληφθεί της επίδικης εφέσεως μετά την κρίση από το κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος ειδικό Δικαστήριο του μέρους της επίδικης έφεσης που παραπέμπεται σε αυτό με την παρούσα.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την έφεση.

Ακυρώνει, κατά το σκεπτικό, την προσβαλλόμενη σιωπηρή απόρριψη της .../...2021 αίτησης που ο εκκαλόν υπέβαλε στη Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του e-ΕΦΚΑ.

Παραπέμπει την υπόθεση στο ειδικό κατά το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Δικαστήριο, κατά το σκεπτικό.

Παραπέμπει την υπόθεση στο αρμόδιο να δικάσει αυτήν περαιτέρω, σύμφωνα και με τα αναφερόμενα στη σκέψη 31, Τρίτο Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιασκέψεις στις 30 Νοεμβρίου 2022, 5 Δεκεμβρίου 2022 και 8 Μαρτίου 2023, κατ' εφαρμογή του άρθρου 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΡΑΘΥΡΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στις 2 Οκτωβρίου 2023 (βλ. πρακτικό δημοσίευσης με όμοια ημερομηνία).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΣΑΒΒΙΔΗΣ